

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ

È È Α.Ε. κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 19521/06)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

11 Δεκεμβρίου 2008

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

-Ακριβές αντίγραφο.

Στρασβούργο, 11.12.2008

(υπογραφή)

S. NIELSEN – Γραμματέας Τμήματος

Στην υπόθεση È È È È κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρο,*

Χρήστο Ροζάκη,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens,

Giorgio Malinverni,
Γεώργιο Νικολάου, *δικαστές*,
και τον Søren Nielsen, *γραμματέα τμήματος*.

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 20 Νοεμβρίου 2008,
Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 19521/06) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από μια ανώνυμη εταιρεία που έχει την έδρα της στο Κράτος αυτό, την **È È** Α.Ε. («η προσφεύγουσα»), η οποία προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 5 Μαΐου 2006 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Η προσφεύγουσα εκπροσωπείται από τον κύριο Ι. Κτιστάκη, δικηγόρο της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Σ. Σπυρόπουλο, πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κυρία Σ. Αλεξανδρίδου, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ειδικότερα ότι υπήρξε υπέρβαση της «λογικής προθεσμίας» της διαδικασίας, την οποία εγγυάται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης.

4. Στις 13 Ιουνίου 2007, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση την προαναφερόμενη αίτηση. Επικαλούμενο το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης, αποφάσισε να αποφανθεί συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Η προσφεύγουσα ειδικεύεται στη συσκευασία, συντήρηση και διανομή οπωροκηπευτικών προϊόντων.

A. Η πρώτη διαδικασία

6. Στις 26 Σεπτεμβρίου 1996, η προσφεύγουσα κατέθεσε ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πειραιά αγωγή αποζημίωσης σε βάρος του Οργανισμού Κεντρικής Αγοράς Αθηνών. Υποστήριζε ειδικότερα ότι ο εν λόγω οργανισμός απέρριψε την αίτησή της να της εκμισθώσει κάποιο χώρο εντός της κεντρικής αγοράς Αθηνών για την περίοδο από το 1994 έως το 1996. Λόγω της άρνησης αυτής, η προσφεύγουσα υποστήριζε ότι υπέστη οικονομική ζημία.

7. Σε υπόμνημα προς τον υπουργό Γεωργίας με ημερομηνία 16 Απριλίου 1996, η αρμόδια υπηρεσία του υπουργείου διευκρίνιζε ότι αν τα παράπονα της προσφεύγουσας ήταν βάσιμα, υπήρχε παραβίαση του Συντάγματος, του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1 της Σύμβασης και του κοινοτικού δικαίου. Επιπλέον, στις 17 Ιουλίου 1998, ο υπουργός Γεωργίας δήλωσε ενώπιον της Βουλής ότι οι αξιώσεις της προσφεύγουσας για τη ζημία της ανέρχονταν σε 300.000.000 ευρώ και ότι η Κυβέρνηση αναζητούσε ένα σχέδιο χρηματοδότησης και έναν τρόπο για να διευθετήσει το πρόβλημα.

8. Η συζήτηση έλαβε χώρα στις 7 Φεβρουαρίου 1997. Στις 28 Νοεμβρίου 1997, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Πειραιά απέρριψε την αγωγή (απόφαση αριθ. 4645/1997).

9. Στις 20 Μαρτίου 1998, η προσφεύγουσα άσκησε έφεση ενώπιον του εφετείου Πειραιά. Η συζήτηση ορίστηκε για τις 20 Μαΐου 1999.

10. Στις 14 Οκτωβρίου 1999, το εφετείο Πειραιά επικύρωσε την προσβληθείσα απόφαση (απόφαση αριθ. 1811/1999).

11. Στις 4 Ιανουαρίου 2000, η προσφεύγουσα άσκησε αίτηση αναίρεσης.

12. Η συζήτηση, η οποία είχε αρχικά οριστεί για τις 25 Σεπτεμβρίου 2000, αναβλήθηκε για τις 26 Μαρτίου 2001, κατόπιν για τις 17 Δεκεμβρίου 2001, τις 25 Νοεμβρίου 2002, τις 12 Μαΐου και τις 10 Νοεμβρίου 2003, ημερομηνία κατά την οποία διορίστηκε άλλος εισηγητής για την υπόθεση. Η συζήτηση αναβλήθηκε εκ νέου για τις 2 Φεβρουαρίου 2004, ημερομηνία κατά την οποία άλλαξε εισηγητής για δεύτερη φορά, και στη συνέχεια για την 1^η Μαρτίου, 22 Μαρτίου, 23 Μαΐου και 20 Σεπτεμβρίου 2004.

13. Στις 24 Οκτωβρίου 2005, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την αίτηση της προσφεύγουσας (απόφαση αριθ. 3490/2005). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 23 Νοεμβρίου 2005.

B. Η δεύτερη διαδικασία

14. Εν τω μεταξύ, στις 13 Δεκεμβρίου 1999, η προσφεύγουσα είχε καταθέσει ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή αποζημίωσης σε βάρος του Δημοσίου. Αξίωνε ειδικότερα αποζημίωση για τις πράξεις και παραλείψεις του Δημοσίου που την εμπόδισαν να μισθώσει ένα κατάστημα εντός της κεντρικής αγοράς Αθηνών για την περίοδο από 1994 έως 1996.

15. Στις 21 Μαρτίου 2001, με προδικαστική απόφαση, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών διέταξε την προσφεύγουσα να προσκομίσει συμπληρωματικά αποδεικτικά στοιχεία (απόφαση αριθ. 1631/2001). Εν συνεχεία, η συζήτηση ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου έλαβε χώρα στις 28 Νοεμβρίου 2001 και στις 30 Απριλίου 2002, το δικαστήριο έκανε εν μέρει δεκτή την αγωγή (απόφαση αριθ. 4069/2002).

16. Στις 26 Ιουνίου και 12 Σεπτεμβρίου 2002, η προσφεύγουσα και το Δημόσιο άσκησαν αντίστοιχα έφεση. Η δικάσιμος ορίστηκε για τις 30 Οκτωβρίου 2002. Στις 18 Μαρτίου 2003, το εφετείο Αθηνών έκανε δεκτή την έφεση του Δημοσίου και εξαφάνισε την απόφαση αριθ. 4069/2002 (απόφαση αριθ. 1145/2003).

17. Στις 23 Απριλίου 2003, η προσφεύγουσα άσκησε αίτηση αναίρεσης. Η συζήτηση έλαβε χώρα στις 20 Σεπτεμβρίου 2004.

18. Στις 10 Απριλίου 2006, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την αίτηση (απόφαση αριθ. 1038/2006).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

19. Η προσφεύγουσα παραπονείται για τη διάρκεια των δύο διαδικασιών ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. Υποστηρίζει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης το εφαρμοστέο απόσπασμα του οποίου έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...).»

A. Επί του παραδεκτού

20. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

21. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η προσφεύγουσα εισήγαγε τις υποθέσεις της ενώπιον τριών βαθμών δικαιοδοσίας και ανέλαβε τον κίνδυνο οι σχετικές διαδικασίες να διαρκέσουν το αναγκαίο χρονικό διάστημα για την περάτωσή τους, έχοντας γνώση των συνεπειών. Προκειμένου να καθορισθεί ο εύλογος χαρακτήρας της διαδικασίας, πρέπει να ληφθεί ξεχωριστά υπόψη κάθε στάδιο αυτής. Ωστόσο, σε ό,τι αφορά την πρώτη διαδικασία, αυτή διήρκεσε δεκατέσσερις μήνες ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου, λιγότερο από δεκαεννιά μήνες ενώπιον του εφετείου και έξι έτη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, περίοδος η οποία δεν μπορεί να χαρακτηριστεί υπερβολική, δεδομένης της σπουδαιότητας της υπόθεσης η οποία αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης του υπουργού Γεωργίας ενώπιον της Βουλής. Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη διαδικασία, η διάρκεια ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου αιτιολογείται από την ανάγκη έκδοσης προδικαστικής απόφασης και εκείνη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν περιλαμβάνει καμία αναβολή της συζήτησης.

22. Η προσφεύγουσα ανταπαντά ότι η υπόθεση δεν ήταν πολύπλοκη, ότι επέδειξε επιμέλεια στη διεξαγωγή της υπόθεσης και ότι το αντικείμενο της διαφοράς ήταν σημαντικό, δεδομένης της μεγάλης οικονομικής ζημίας της.

23. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η πρώτη διαδικασία άρχισε στις 26 Σεπτεμβρίου 1996, με την κατάθεση της αγωγής ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πειραιά, κα περατώθηκε στις 24 Οκτωβρίου 2005, με την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Διήρκεσε επομένως εννέα έτη και ένα μήνα περίπου για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας. Η δεύτερη διαδικασία άρχισε στις 13 Δεκεμβρίου 1999, με την κατάθεση της αγωγής ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, και περατώθηκε στις 10 Απριλίου 2006, με την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Διήρκεσε επομένως έξι έτη και πάνω από τρεις μήνες για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

24. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών, καθώς και του αντικειμένου της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

25. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να συνταχθεί με το συλλογισμό της Κυβέρνησης σε καμία από τις δύο διαδικασίες. Σε ό,τι αφορά την πρώτη, διαπιστώνει ότι η διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας διήρκεσε περίπου έξι έτη. Επιπλέον, η συζήτηση ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου αναβλήθηκε αυτεπάγγελτα δέκα φορές: στις 23 Μαρτίου και 17 Δεκεμβρίου 2001, στις 25 Νοεμβρίου 2002, στις 12 Μαΐου και 10 Νοεμβρίου 2003 και στις 2 Φεβρουαρίου, 1^η Μαρτίου, 22 Μαρτίου, 3 Μαΐου και 20 Σεπτεμβρίου 2004. Ωστόσο, ένας τέτοιος αριθμός αναβολών, τις οποίες η Κυβέρνηση δεν εξήγησε ή αιτιολόγησε, και μία διάρκεια περίπου έξι ετών για έναν βαθμό δικαιοδοσίας δεν μπορεί να θεωρηθούν ότι συνάδουν με την απαίτηση της «λογικής προθεσμίας». Το ίδιο ισχύει και για τη δεύτερη διαδικασία, η οποία αν και σαφώς ήταν λιγότερο μακρόχρονη από την πρώτη, διήρκεσε ωστόσο τρία έτη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, εκ των οποίων ένα έτος και επτά μήνες περίπου μεταξύ της συζήτησης και της έκδοσης απόφασης.

26. Το Δικαστήριο καταλήγει ότι η υπόθεση της προσφεύγουσας δε δικάστηκε εντός «λογικής προθεσμίας» και ότι, συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡΙΘ.1

27. Επικαλούμενη το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, η προσφεύγουσα εταιρεία παραπονείται ότι η απόρριψη της αγωγής αποζημίωσής της σε βάρος του Δημοσίου από τα εθνικά δικαστήρια προσέβαλε το δικαίωμά της για προστασία της περιουσίας της.

28. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι το αντικείμενο της αγωγής αποζημίωσης που άσκησε η προσφεύγουσα εταιρεία ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων δεν αφορούσε «υφιστάμενη περιουσία» και ότι αυτή βρισκόταν στη θέση της απλής

αιτούσας. Συνεπώς, δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι έχει μία «περιουσία», ούτε μία βεβαία, εκκαθαρισμένη και απαιτητή απαίτηση, ούτε ακόμα μία «νόμιμη προσδοκία» (*Korecky κατά Σλοβακίας* [GC], no 44912/98, 28 Σεπτεμβρίου 2004).

29. Έπεται ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί ως καθ'ύλην ασύμβατη προς τις διατάξεις της Σύμβασης, κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 αυτής.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

30. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

31. Η προσφεύγουσα αξιώνει το ποσό των 20.000 ευρώ για ηθική βλάβη.

32. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το ποσό αυτό είναι υπέρογκο και αυθαίρετο. Δηλώνει διατεθειμένη να της καταβάλει 3.000 ευρώ.

33. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η προσφεύγουσα υπέστη μία βέβαιη ηθική βλάβη. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 41 της Σύμβασης, και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι διαπίστωσε υπέρβαση της «λογικής προθεσμίας» σε δύο διαφορετικές διαδικασίες, της επιδικάζει 7.500 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

34. Η προσφεύγουσα αξιώνει την καταβολή των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου, ήτοι το ποσό των 3.000 ευρώ.

35. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την αξίωση της προσφεύγουσας ως υπερβολική και ασαφή, διότι δεν περιέχει καμία εξήγηση ως προς τις πραγματοποιηθείσες πληρωμές.

36. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι αξιώσεις της προσφεύγουσας σε ό,τι αφορά τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου δε συνοδεύονται από τα απαραίτητα δικαιολογητικά που θα επέτρεπαν τον υπολογισμό τους με σαφή τρόπο. Πρέπει επομένως να απορριφθεί το αίτημα.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

37. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* τη προσφυγή παραδεκτή ως προς την αιτίαση την ελκόμενη από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης σχετικά με την διάρκεια των δύο διαδικασιών που εισήγαγε η προσφεύγουσα και απαράδεκτη κατά τα λοιπά.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται ότι,*

α) το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στην προσφεύγουσα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 7.500 (επτά χιλιάδες πεντακόσια) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος,

β) από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκο υπολογιζόμενο με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 11 Δεκεμβρίου 2008 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

(υπογραφή)

Søren Nielsen

Γραμματέας

Nina Vajić

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 5 Ιανουαρίου 2008

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος